

Згідно зі статтею 43 Конституції України кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

З цією конституційною нормою узгоджується положення пункту 3 частини 1 статті 62 Закону України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту» (далі — Закон України № 1556-VII)

, яким передбачено, що особи, які навчаються у закладах вищої освіти, мають право на трудову діяльність у позанавчальний час.

Відповідно до статті 61 Закону України № 1556-VII особами, які навчаються у закладах вищої освіти, є, зокрема, студенти, аспіранти, докторанти тощо.

Оформлення трудових відносин у таких випадках здійснюється за загальними правилами трудового законодавства, як і з будь-яким іншим працівником.

Працівники реалізують право на працю шляхом укладення трудового договору з роботодавцем (частина 2 статті 2 Кодексу законів про працю України).

Трудовий договір є угодою між працівником і роботодавцем, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену договором, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядку, а роботодавець зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату та забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи (частина 1 статті 21 Кодексу законів про працю України).

Згідно із пунктом 14 постанови Пленуму Верховного Суду України від 24.12.1999 № 13 «Про практику застосування судами законодавства про оплату праці» робота за трудовим договором осіб, які поєднують її з денною формою навчання, не є сумісництвом і оплачується на загальних підставах

. Відповідне роз'яснення надає також Мінсоцполітики в листі від 25.05.2015 № 198/06/186-15.

Трудовим законодавством не передбачено обмежень щодо поєднання студентами закладів вищої освіти роботи і навчання. Тому підприємство має право приймати на роботу таких працівників, у тому числі й на умовах повного робочого дня (Лист Мінсоцполітики від 25.07.2014 № 301/13/116-14).

Проте, при прийнятті на роботу зазначеної категорії працівників слід ураховувати, що статтею 51 Кодексу законів про працю України передбачено встановлення скороченої тривалості робочого часу (36 годин на тиждень) для працівників, у тому числі студентів, віком від 16 до 18 років.

Отже, студент може працевлаштуватися у будь-яку компанію, як під час канікул, так і під час навчального процесу на загальних підставах.

Наявність у студента роботи не впливає на нарахування стипендії.

Під час працевлаштування студенту необхідно надати роботодавцеві паспорт, ідентифікаційний номер та трудову книжку (за наявності).

Працівникам, які стають до роботи вперше, трудова книжка оформлюється

роботодавцем не пізніше п'яти днів після прийняття на роботу (частина 3 статті 48 Кодексу законів про працю України).

Відповідно до статті 24 Кодексу законів про працю України трудовий договір укладається, як правило, в письмовій формі.

Додержання письмової форми є обов'язковим, зокрема, при укладенні трудового договору з неповнолітнім та у випадках, коли працівник наполягає на укладенні трудового договору у письмовій формі (пункти 4, 5 частини 1 статті 24 Кодексу законів про працю України).

Підписання трудового договору є важливим кроком, оскільки в ньому мають бути детально зазначені гарантії, передбачені законодавством України:

— тривалість робочого тижня (не більше 36 годин) — стаття 51 Кодексу законів про працю України ;

— режим роботи (як на умовах повного робочого дня (вісім годин на день), так і неповного). При цьому, заробітна плата нараховуватиметься пропорційно відпрацьованому робочого часу. Робота на умовах неповного робочого часу не тягне за собою будь-яких обмежень обсягу трудових прав працівників — частини 2, 3 статті 56 Кодексу законів про працю України ;

— виплата «лікарняних» з тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві — пункт 1 частини 1 статті 22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

— необхідність забезпечення роботодавцем належних умов праці — стаття 153 Кодексу законів про працю України ;

- тривалість та порядок надання відпустки — статті 75, 79 Кодексу законів про працю України ;
- строк, на який укладається трудовий договір (строковий; безстроковий; на час виконання конкретної роботи), та порядок його розірвання — статті 36, 38, 39, 40, 41 Кодексу законів про працю України ;
- розмір заробітної плати та порядок її виплати (виплачується не рідше двох разів на місяць) — частина 1 статті 115 Кодексу законів про працю України;
- місце роботи та умови праці;
- інші аспекти майбутньої роботи.

Неповнолітні, тобто особи, що не досягли вісімнадцяти років, у трудових правовідносинах прирівнюються у правах до повнолітніх, а у сфері охорони праці, робочого часу, відпусток та деяких інших умов праці користуються пільгами, встановленими законодавством України — стаття 187 Кодексу законів про працю України .

Відповідно до пунктів 1, 19 статті 62 Закону України № 1556-VII особи, які навчаються у закладах вищої освіти, мають право на вибір форми навчання під час вступу до закладу вищої освіти; зарахування до страхового стажу відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» періодів навчання на денній формі навчання у закладах вищої освіти, аспірантурі, докторантурі, інтернатурі, резидентурі, за умови добровільної сплати страхових внесків.

Період роботи за трудовим договором осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, зараховується до страхового стажу за умови сплати страхових внесків

роботодавцем (статті 11, 14, 15 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»).

Дементьєва Ю. В.

Юрисконсульт Миколаївської обласної організації

Профспілки працівників освіти і науки України.